

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

Ak. god. 2015./2016.

Elizabeta Kantoci

RADIONICE ZA KORISNIKE U NARODNIM KNJIŽNICAMA

Završni rad preddiplomskog studija

Mentorica: dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2016.

Sadržaj

1. Uvod.....	3
1. Određenje pojma i djelatnosti narodne knjižnice.....	4
1.1. Društvena uloga narodne knjižnice.....	5
1.2. Knjižnica kao treći prostor	5
2. Određenje pojma radionice	7
2.1. Plan radionice	7
2.2. Najčešći oblici rada.....	8
3. Aktivnosti namijenjene različitim društvenim skupinama.....	9
3.1. Knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi	9
3.1.1. Ciljevi knjižničnih usluga za bebe i djecu rane dobi	10
3.1.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj	11
3.1.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu	12
3.2. Knjižnične usluge za djecu školske dobi do trinaest godina	14
4.2.1. Ciljevi knjižničnih usluga za djecu školske dobi do trinaest godina	14
4.2.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj	15
4.2.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu	17
3.3. Knjižnične usluge za mladež.....	19
4.3.1. Ciljevi knjižničnih usluga za mladež	19
4.3.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj	20
4.3.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu	22
3.4. Knjižnične usluge za odrasle.....	23
4.4.1. Ciljevi knjižničnih usluga za odrasle	24
4.4.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj	24
4.4.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu	26
3.5. Knjižnične usluge za pojedince i grupe s posebnim potrebama	28
4.5.1. Ciljevi knjižničnih usluga za pojedince i grupe s posebnim potrebama	29
4.5.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj	30
4.5.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu	33
4. Zaključak	36
5. Literatura:	37
6. Radionice za korisnike u narodnim knjižnicama - sažetak.....	41
7. Biografija autorice.....	43

1. Uvod

Narodne knjižnice sastavni su dio lokalne kulture svakog mjesta. Često su i središte kulturnih događanja i života lokalne zajednice. O knjižničarima ovisi aktivnost i uspješnost kulturnog života neke knjižnice, a time i lokalne zajednice. Glavna je zadaća narodnih knjižnica promicanje čitanja i korištenja različitih knjižničnih usluga. Najbolji način kako privući korisnike različitih profila jest organizirati aktivnosti i radionice različite tematike za sve dobne skupine. Usluge narodnih knjižnica namijenjene su svima: od beba do osoba treće životne dobi, a to bi se trebalo odražavati i na radionicama namijenjenim svima u jednakoj mjeri.

U prvome dijelu rada bit će određeni pojmovi narodne knjižnice i radionice, a zatim će se kroz pregled djelatnosti narodnih knjižnica naglasak staviti na društvene djelatnosti koje one obavljaju.

U drugome dijelu rada bit će prikazan pregled aktivnosti namijenjenih različitim društvenim skupinama potkrijepljen primjerima aktivnosti koje su se provodile ili se provode u hrvatskim i stranim narodnim knjižnicama. Pregled aktivnosti obuhvaća knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi, djecu školske dobi, mladež, odrasle te pojedince i skupine s posebnim potrebama.

Naposljetku dolazi sažetak koji ističe važnost knjižnice kao aktivne institucije, a ovaj rad moći će poslužiti kao inspiracija za organizaciju što različitijih knjižničnih radionica u budućnosti.

1. Određenje pojma i djelatnosti narodne knjižnice

Knjižnice su u svojim počecima služile kako bi pohranile i sačuvale dokumente koji su regulirali poredak u društvu. Knjižnice i arhivi tada su bili ujedinjeni pod istim krovom. Tijekom vremena, arhivi preuzimaju navedenu funkciju, a knjižnice pohranjuju i daju na korištenje umnožene duhovne proizvode, bilo kulturne ili znanstvene prirode. Knjižnice se razvrstavaju prema kriteriju građe i kriteriju otvorenosti pa prema tome razlikujemo: nacionalne, visokoškolske, opće-znanstvene, školske, specijalne i narodne knjižnice.

Narodne ili pučke knjižnice prikupljaju raznoliku građu, a otvorene su svim slojevima pučanstva. Svojim službama i uslugama potiču šire opće obrazovanje, ali i stručni i znanstveni rad. Ipak, najvažnija funkcija narodnih knjižnica jest da svi slojevi pučanstva steknu naviku čitanja i korištenja raznolikih knjižničnih usluga.¹

Narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika organizacije. Ona osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje.²

Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) navodi kao glavne djelatnosti narodne knjižnice pružanje usluga i osiguravanje građe na različitim medijima kako bi zadovoljila obrazovne i informacijske potrebe te potrebe vezane uz osobni razvoj, razonodu i slobodno vrijeme. Također, važna je i njihova uloga u izgrađivanju demokratskog društva, osiguravajući pojedincu pristup različitim idejama i mišljenjima. Promatrajući razvoj knjižničarstva s gledišta djelatnosti koje obavlja i načina na koji ih obavlja, može se utvrditi da je razina razvoja knjižničarstva zrcalo kulturnoga i civilizacijskog stanja društva. Zato knjižničarstvo, s ciljem društvenog napretka, stalno proširuje svoju djelatnost i ponudu na području obrazovanja, pristupa informacijama, osobnog razvoja, kulturnog i umjetničkog razvitka, a posebno naglašava društvenu ulogu narodnih knjižnica i knjižnicu kao mjesto susreta, odnosno „treći prostor“.

---

¹ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994. Dostupno i na: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/pog1.htm> (25.08.2016.)

² IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 15.

1.1. Društvena uloga narodne knjižnice

Narodna knjižnica kao „dnevna soba zajednice“ ima važnu ulogu kao prostor javnog okupljanja u zajednicama gdje postoji vrlo malo drugih mjesta gdje se ljudi susreću. Korisnici istovremeno stupaju u neformalne veze s drugim članovima zajednice i stječu pozitivna socijalna iskustva. Osim funkcije javnog okupljanja, knjižnica istovremeno treba biti i ključan čimbenik u promidžbi lokalne kulture u svojoj raznolikosti. To može postići na razne načine: izložbama, pričanjem priča, razvijanjem interaktivnih programa o lokalnim temama. Važno je, stoga, da i zgrada narodne knjižnice bude adekvatna za smještaj aktivnosti zajednice, primjerice, za skupove i izložbe, a u većim zgradama i za kazališne, glazbene, audio vizualne izvedbe. Dobro iskorištena narodna knjižnica bit će važan obrazovni i društveni centar te mjesto sastajanja.³

Društvena uloga knjižnice stavljena je pred kušnju pojavom interneta i sve veće dostupnosti građe na internetu. S jedne strane, vrijednost knjižnice osnažena je pojavom digitalnog doba prednostima koje pružaju nove informacijske tehnologije. To uključuje radne stanice, povećanje propusnosti mreže i organiziranje tečajeva za rad na računalu. S druge strane, sva moderna domaćinstva posjeduju računala i pristup internetu pa dolazak u knjižnicu nije prijekopotreban. Internet osim građe, također nudi i virtualni prostor za razmjenu ideja i komunikaciju s drugim korisnicima s kojima dijelimo interese. Virtualna stvarnost sve više predstavlja konkurenciju klasičnom pojmu knjižnice i potreban je ozbiljan rad knjižničara na programima koje knjižnica nudi kako bi i dalje mogla okupljati ljude u pravom smislu riječi.

1.2. Knjižnica kao treći prostor

Zbog široke dostupnosti informacija i materijala na internetu, suvremeno narodno knjižničarstvo pred novim je izazovom i okreće se ideji knjižnice kao mjesta susreta, knjižnici kao trećem prostoru. Uz dom, i radno mjesto, odnosno školu ili fakultet, treći prostor čine javni prostori u zajednici, namijenjeni okupljanjima, učenju, interakciji, mjesta gdje se potiču rasprave i razmjena ideja, gdje se uspostavlja dijalog.⁴ Sa stajališta knjižničara, treći prostor zahtijeva nove strategije rada i uključuje rad s vrlo raznolikom populacijom u iznimno dinamičnome kontekstu. U današnje doba, bitno je upozoriti na promjenu tradicionalne uloge

---

³ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 26.

⁴ Gabriel, D. M. Hrvatsko knjižničarsko društvo. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj – Narodne knjižnice kao treći prostor. URL: <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/825> (25.08.2016.)

i društvenoga položaja narodnih knjižnica, kao i njihovu preobrazbu u suvremeni prostor i mjesto društvenoga života zajednice koji pridonosi kvaliteti življenja i promiče društvenu koheziju.⁵

---

⁵ Hrvatski radio. Knjižnica kao „treći prostor“. URL: <http://radio.hrt.hr/clanak/knjiznica-kao-treci-prostor/26815/> (25.08.2016.)

2. Određenje pojma radionice

Osnovne karakteristike radionice kojima se radionica ujedno može i definirati su:

- osobni angažman
- rad u malim grupama
- aktivno sudjelovanje sviju
- raznovrsnost komunikacijskih obrazaca
- atmosfera podrške
- pravo na različitost i poštivanje potreba, emocija i načina funkcioniranja svakog sudionika
- rad na zajedničkoj temi
- oslanjanje na osobna iskustva

Samo ime "radionica" podsjeća na prostor u kojem se nešto radi, izrađuje. Rad pretpostavlja proces, sam čin nastajanja, a ne samo gotov proizvod. U tom smislu promatramo i pedagošku radionicu: kao posebnu metodu rada kod koje naglasak stavljamo na proces i način rada. Cilj svake radionice je usmjeravanje nekom zajedničkom radu. Osnovno obilježje svake radionice je to da podrazumijeva osobno i aktivno zalaganje svakog sudionika i ne dopušta nezainteresiranost i odbijanje angažmana. Preporučljiv broj sudionika radionice je od petnaest do dvadeset pet, a trajanje jedne radionice sastavljene od nekoliko aktivnosti preporuča se od sat i trideset minuta do dva sata.

2.1. Plan radionice

Radionica mora imati vrlo jasan i unaprijed definiran plan. O dobrom planu ovisi uspjeh radionice. Bit plana čine strukturirane aktivnosti koje nastaju kao rezultat konkretnog zahtjeva koji uvodi voditelj radionice, a objedinjene su oko jedne teme. Scenarij preko konkretnih zahtjeva usmjerava osobni angažman sudionika. Važno je da potiče kooperaciju, a ne takmičenje i diskriminaciju. Plan treba precizno naznačiti predviđene oblike tj. tehnike grupnog rada.

2.2. Najčešći oblici rada

Razmjena u cijeloj grupi – osnovni oblik rada kojim počinje i završava svaka radionica.

Metode koje se koriste u središnjem dijelu radionice su:

- razgovor u krug – govor po redu sjedenja
- grupna diskusija – manje strukturirana razmjena, važno je međusobno slušanje i ne skretanje s teme
- oluja mozgova („brainstorming“) – slobodne asocijacije na zadanu temu
- Simultana individualna aktivnost – zahtjev usmjeren na unutrašnji angažman (prisjećanje, razmišljanje...)
- Rad u parovima ili malim grupama (mala grupa ima tri do pet članova)⁶

---

⁶Vladilo, Ivana. Kratki podsjetnik o radionici, 2007. URL:
http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Kratki_podsjetnik_o_radionici_-_Ivana_Vladilo (25.08.2016.)

3. Aktivnosti namijenjene različitim društvenim skupinama

Osim nabave građe, od knjižničnog osoblja očekuje se i organizacija događanja i radionica namijenjenih različitim skupinama ljudi. U knjižnici kao trećem prostoru dobrodošlo se trebaju osjećati i mladi i stari, i bebe i djeca, i osobe s posebnim potrebama. Primjeri dobre prakse navedeni u poglavljima koja slijede pronađeni su na internetskim stranicama narodnih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu, a odabrani su slučajnim odabirom.

3.1. Knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi

U povezanosti obiteljskog čitanja i cjeloživotnog učenja, slobodan pristup besplatnim narodnim knjižnicama za djecu mlađu od tri godine osnovno je ljudsko pravo i preduvjet razvijanja numeričkih vještina i pismenosti kasnije u životu. Na ovaj način knjižnica omogućuje obiteljima da koriste edukativna sredstva, kartonirane i taktilne knjige prilagođene dobnoj skupini njihove djece koje si inače možda ne bi mogli priuštiti. Uz pomoć odgojnih igračaka, slagalica i šaljivih knjiga, znanje koje se razvije u odnosu „djeteta i njegova odgajatelja“ razvit će se u odnos „djeteta i knjige“. ⁷ Nadalje, okruženje bogato tiskanom građom odskočna je daska za čitanje i pisanje, a dokazano je i da djeca koja se koriste knjižnicom od malih nogu ostaju korisnicima knjižnice i kasnije u životu te tako postaju intelektualni građani otvoreni za nova znanja i ideje.

U gradovima, djeca i njihove obitelji često mogu imati posebne potrebe. Čest je slučaj oskudice i nepismenosti. Tu je i užurbani život roditelja, zbunjenost koja nastaje mnoštvom različitih usluga, ali i roditeljstvo lišeno tradicionalne obiteljske strukture. Kako bi se doprijelo do tih ciljnih skupina, potrebno je suočiti ih s uslugama koje knjižnica nudi na drugim mjestima. Knjižnica nije mjesto na koje će neki roditelji prvo otići. Kako bi se svi upoznali s građom za bebe i djecu rane dobi koju knjižnica ima, knjižnica se treba približiti životu ljudi u određenoj zajednici. Čekaonice (liječničke, zubarske, bolničke), centri za obitelj i dječji vrtići s posebnim malim zbirkama slikovnica, savršena su mjesta za povezivanje s

---

⁷ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 13.

ciljnom skupinom. Rane su godine najvažnije u razvoju govora te stoga knjižnično osoblje mora surađivati s odgovarajućim strukama.⁸

Posebna se pažnja treba posvetiti djeci u seoskim područjima i područjima u kojima nema knjižnice. Treba se osigurati pokretna knjižnica, a druge mjesne prostore može se koristiti za knjižnične programe koji se provode izvan knjižnice.

3.1.1. Ciljevi knjižničnih usluga za bebe i djecu rane dobi

Primarni je cilj omogućiti svakoj bebi i djetetu rane dobi da se na vrijeme upozna s okruženjem koje uključuje igračke, knjige i multimediju radi dobrobiti osobnog mentalnog razvoja u smislu govora, pisanja i čitanja. Osim toga, knjižničari žele proširiti ljubav prema čitanju i knjigama tako da djetetu pruže okruženje bogato tiskanom građom. Nadalje, knjižnice uključuju roditelje i odgajatelje i informiraju ih o građi primjerenoj za određenu dob, razvijaju naviku posjeta knjižnici koja će voditi uspješnoj cjeloživotnoj pismenosti, osiguravaju prostor u kojem će se djeca i njihovi roditelji i odgajatelji sastajati, družiti i razmjenjivati iskustva, prostor srdačan i ugodan za djecu i njihove obitelji.

Primjeri dobre prakse knjižničnih usluga za bebe i djecu rane dobi koji slijede dokazuju popularnost svojih programa na broju interesenata. Znanstveno je dokazano da čitanje bebama i maloj djeci izgrađuje sposobnost slušanja, pamćenja i govora, ali i brojne druge vještine. Roditelji žele najbolje za svoju djecu, a knjižnice su te koje im trebaju ponuditi ovakve sadržaje bez naplaćivanja. Zato je zadaća svih narodnih knjižnica da budu u tijeku s primjerima dobre prakse diljem svijeta, da prihvaćaju, usvajaju i koriste nove ideje te tako budu nositeljice promjena u odgoju novih generacija.

---

⁸Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb. Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 15.

3.1.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu

Program „Bebe u knjižnici“ pokrenuli su 2009. godine grad Karlovac i Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Knjižnica svim bebama rođenim u karlovačkom rodilištu poklanja člansku iskaznicu i besplatno članstvo godinu dana. Program je osmišljen za bebe i djecu do tri godine starosti uz prisutnost roditelja. Uz vođenje knjižničara, program se odvija svake subote. Na druženjima se djeca mogu slobodno kretati, birati igračke, listati slikovnice, crtati, plesati i sudjelovati u prigodnim programima sukladnim njihovom uzrastu. Za roditelje su organizirana tematska predavanja u suradnji s patronažnom službom. Cilj ovog programa je ostvarivanje potencijala svakog djeteta, razvijanje rane ljubavi prema čitanju, ali i povezivanje roditelja s djecom u zajedničkim aktivnostima.⁹

Knjižnice grada Zagreba: knjižnica Medveščak

„Igraonica“ je projekt sličan programu „Bebe u knjižnici“ koji uključuje vrijeme djeteta provedeno u prostoriji opremljenoj edukativnim igračkama s roditeljem i drugim odraslim osobama koji se vole i žele igrati s djecom. Održava se pet puta tjedno na dvije lokacije. Aktivnosti namijenjene djeci mijenjaju se kontinuirano, prateći djetetovo odrastanje. Najbitinija stavka igraonice jest igra, koja se u užurbanosti radnog svijeta često zanemaruje pa roditelji vole izdvojiti barem ta dva ili tri sata kako bi se u potpunosti posvetili djetetu i kako bi i oni u tome uživali ne misleći na obaveze. Igra potiče čitav niz vještina koje su nam u životu prijekopotrebne: mišljenje, pamćenje, pažnju, koncentraciju, razvija govor, maštu i kreativnost, razvija i obogaćuje emocije, uči se socijalno ponašanje, nenasilno rješavanje problema, stvaraju se prijateljstva... Uz prostor igraonice nalazi se i igroterka iz koje dijete može čak i posuditi neku od igračaka za doma, a roditelj dobiva informacije o pedagoški vrijednoj igrački. Kao i svi slični programi, i ovaj stvara naviku dolazaka u knjižnicu po igračku, slikovnicu, a kasnije knjigu.

---

⁹ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Bebe u knjižnici. URL: http://www.gkka.hr/?page_id=133 (05.09.2016.)

„Mala igraonica“ djeluje od 1993. i isto je što i „Igraonica“, ali za djecu mlađu od tri godine. U toj je dobi poticanje odraslih i zadovoljavanje dječjih interesa od posebne važnosti za razvijanje potencijalnih sposobnosti i svoje osobnosti i da dijete raste zadovoljno i sretno.

10

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ u Koprivnici

Program „Knjige za bebe“ pokrenut je 1999. godine s namjerom privlačenja pozornosti roditeljima na značenje ranih poticaja za razvoj vještina čitanja i pisanja. Knjižnica je surađivala s rodilištem u Koprivnici na način da je medicinsko osoblje dostavljalo popis beba rođenih u tjednu u kojemu se obilježavao Međunarodni dan pismenosti. Ova djeca na poklon su dobila svoju prvu slikovnicu i besplatnu petogodišnju člansku iskaznicu. Knjižnica i dalje provodi ovu praksu, a program se proširio na cijelu županiju. Od samog početka cilj je bio da svako dijete dobije svoju prvu slikovnicu, a roditelji poučno štivo o važnosti poticanja rane pismenosti, no tek od 2003. donacijama je to i omogućeno. Paketić sada sadržava slikovnicu, čestitku i pozivnicu da postanu korisnici dječjeg odjela te informativni letak o pozitivnim učincima čitanja djetetu od najranije dobi i preporuke za čitanje priča pojedinim dobnim skupinama. Ovakav program dobra je uvertira programima opisanim u prijašnjim poglavljima kako bi bebe i mala djeca postali stalni korisnici knjižnice.¹¹

3.1.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu

Narodne knjižnice u Sjedinjenim američkim državama

Narodne knjižnice SAD-a pronašle su način kako da iskoriste medije u svrhu poticanja djece starije od dvije godine da se pripreme za čitanje. Program „Ready to learn“ rezultat je suradnje narodnih knjižnica sa svojim mjesnim javnim radio i televizijskim postajama. Suraduje se s popularnim TV i radio emisijama kao npr. „Sesame Street“ i dodaje se kvaliteta

---

¹⁰ Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Medveščak. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-medvescak/odjeli-239/odjel-za-djecu/igraonica/245> (25.08.2016.)

¹¹ Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“, Koprivnica: Programi i projekti. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=9&n=5> (05.09.2016.)

u ponuđeni izbor emisija upravo zbog toga što televizija ima značajnu ulogu u dječjim životima. Stvaraju se i nove emisije kao npr. „Martha Speaks“, „Super WHY“, „The Electric Company“ i „Word World“. Zabavni edukativni programi prikazuju se na televiziji, a proširili su se i na internet gdje se objavljuju igre koje potiču pismenost, e-knjige, interaktivni zasloni, aplikacije za pametne telefone i mnoštvo drugih sadržaja. Ispostavilo se da ovakav sadržaj ima značajan utjecaj na djecu slabijeg imovinskog stanja. „Ready to learn“ pomaže djeci da razviju svoje potencijale bez obzira na njihov socijalni status.¹²

Ruska državna dječja knjižnica

„Bebe stvaraju bojama“ projekt je Ruske državne dječje knjižnice koji je okupio likovne radove beba nastale kod kuće i u knjižnici. Bio je to zajednički projekt s Međunarodnom dječjom likovnom galerijom i Dječjom kućom br. 29. Za neke slike bebe su koristile kistove, ali većina je koristila dlanove i druge dijelove tijela. Kad su slike bile izložene, mnogi posjetitelji koji nisu znali o čemu se radi, mislili su da su izložena djela moderne umjetnosti. Osim slika, izložene su i fotografije autora, a svi sudionici dobili su i diplome. Kad odrastu, znat će da su svoju prvu nagradu dobili upravo u knjižnici. Cilj ovog projekta bio je potaknuti dječju kreativnost i osjećaj da su u knjižnici dobrodošli i da ondje mogu i dalje razvijati svoje potencijale. Osim izložbi slika, Ruska državna dječja knjižnica organizira i tjedne sastanke s malom djecom gdje im se čita poezija i priče te se s njima razgovara o onome što su čuli, a teme sastanaka su različite: jesen, braća i sestre, igračke... Tako se razvija rana pismenost kod beba, a knjižničari objavljuju i članke sa svojim iskustvima u ruskim časopisima kako bi pomogli kolegama.¹³

---

¹² Ready to learn. The Ready To Learn program narrows the achievement gap. URL: <http://pbskids.org/readytolearn/index.html> (25.08.2016.)

¹³ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 26.

Dječje knjižnice Pariza

Dječji knjižničari Pariza u suradnji s umjetnikom Alixom Romerom, osmislili su „Stablo priče“. Stablo je visoko 1,5 metar i izrađeno od drva, a na stablu se nalaze plastične kutije. U svakoj kutiji nalaze se likovi iz neke od priča i predmeti odgovarajući za svaku od njih. Priče su uglavnom tradicionalne, a za vrijeme čitanja djeci se pokazuju ilustracije u knjizi i likovi iz kutije djeci u dobi između jedne i tri godine. Djecu uvijek oduševi kako likovi iz priče „ožive“. Nakon što poslušaju priču, djeca se mogu igrati knjigom te igračkama i predmetima. To je odličan način da se dijete upozna s knjigama i pričama, ali i da se roditelji upoznaju s tradicionalnim pričama koje još nisu upoznali.¹⁴

3.2. Knjižnične usluge za djecu školske dobi do trinaest godina

Djecu treba ohrabrivati da se koriste knjižnicom od malih nogu jer to povećava vjerojatnost da će i ostati korisnici knjižnice. Nakon što roditelji uz pomoć narodnih knjižnica bebama i maloj djeci usade naviku čitanja, slušanja priča i redovitog posjećivanja knjižnice, usluge narodnih knjižnica tu ne prestaju. Osiguravanjem širokog izbora građe i aktivnosti, narodne knjižnice pružaju i starijoj djeci mogućnost da osjete radost čitanja i uzbuđenje otkrivanja znanja i djela mašte. Knjižnica ima obavezu organizirati posebne događaje za djecu, kao što je pričanje priča i aktivnosti vezane za knjižnične službe i izvore. Knjižnice bi za usluge namijenjene djeci trebale imati zasebni prostor koji se lako prepoznaje i razlikuje od drugih dijelova knjižnice. Adekvatan prostor treba biti dobro opremljen. Dječje knjižnice trebaju imati raznoliku razvojno primjerenu građu. Kako dijete raste, tako mijenja interese pa je veći izazov nabaviti adekvatnu građu. Knjižnice trebaju sadržavati kvalitetnu građu u različitim formatima: tiskanu građu, audiovizualnu i elektroničku građu, igračke, edukativne igre, računala, softvere i pristup internetu. Za održavanje i povećanje kvalitete građe i usluga koje knjižnica pruža djeci potreban je dostatan proračun, ali u djecu vrijedi „ulagati“.¹⁵

4.2.1. Ciljevi knjižničnih usluga za djecu školske dobi do trinaest godina

---

¹⁴ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 31-32.

¹⁵ Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 5-11.

Knjižnične usluge za djecu školske dobi postoje s ciljem da svakome djetetu osiguraju pravo na informaciju, funkcionalnu, vizualnu, digitalnu i medijsku pismenost, kulturni razvoj, razvoj vještina i navika čitanja, cjeloživotno učenje, kreativne programe u slobodno vrijeme; omoguće slobodan pristup svim izvorima i medijima; organiziraju različite aktivnosti za djecu, roditelje, odgojitelje i učitelje; omoguće obiteljima sudjelovanje u životu zajednice; osnažuju djecu i zagovaraju njihovu slobodu i sigurnost; ohrabruju djecu da postanu samopouzdana i sposobni ljudi, zalažu se za mir u svijetu.¹⁶

Djeca školske dobi nalaze se u razdoblju života u kojem su sposobna zrelije razmišljati, a još uvijek imaju bolju sposobnost učenja od odraslih. Zato je potrebno njihovu koncentraciju usmjeriti na važne stvari. U doba kada djeca provode puno vremena pred raznim ekranima, zbog dinamičnosti svijeta u kojem odrastaju, teško ih je zabaviti. Knjižnice se trebaju potruditi kako bi svoje aktivnosti namijenjene djeci učinile što zabavnijima i dinamičnijima i u isto vrijeme edukativnima. Radionica koje će djeci biti zabavne, poput navedenih u sljedećim poglavljima, treba biti što više kako bi djeca stekla pozitivna socijalna iskustva uz učenje i igru.

4.2.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ u Koprivnici

Knjižnica „Fran Galović“ u srpnju 2016. godine održala je kreativnu radionicu „Bakina kuharica“ u suradnji s Domom za starije i nemoćne Koprivnica. Štićenici Doma i djeca zajedno su izradili kuharicu. Stariji su zapisivali svoje najdraže recepte, a djeca su izradila popratne crteže. Cijela kuharica s potpunim receptima može se pronaći na stranicama knjižnice. Na ovoj radionici radilo se na međusobnom uvažavanju djece i starijih ljudi, poticanju tolerancije i međusobnog razumijevanja. Ova radionica izvrstan je primjer kako

---

¹⁶ Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 7.

približiti različite skupine ljudi u druženju u kojem će se i jedna i druga skupina osjećati korisno, ravnopravno i ugodno.¹⁷

Gradska knjižnica Pregrada

Gradska knjižnica Pregrada u prosincu 2015., u suradnji s Osnovnom školom Janka Leskovara u Pregradi i Osnovnom školom Viktora Kovačića u Humu na Sutli organizirala je „Večer znanosti“ u samoj knjižnici i ispred nje. Cilj radionice bio je poticanje interesa djece za znanost i razumijevanje funkcioniranja svijeta koji nas okružuje.

Večer znanosti osmišljena je kao zabavna i kreativna aktivnost kroz koju djeca lakše uoče i prihvate činjenice i spoznaje koje inače ne uočavaju ili su im u školi, "preteške", dosadne i nezanimljive, a provela se u tri dijela: obilaskom istraživačkih točaka, kvizom te predstavljanjem Parka znanosti.¹⁸ Večer znanosti tematski je pokrivala pet različitih znanstvenih područja: matematiku, geografiju, kemiju, fiziku i biologiju. U prostoru knjižnice bilo je postavljeno deset istraživačkih točaka na kojima su volonteri izvodili pokuse, a sudionici su nakon obilaska svih deset točaka dobili diplomu. Nakon obilaska održan je kviz znanja, a svi su natjecatelji nagrađeni prigodnim darovima, a posebno pobjednici. Najveće je oduševljenje izazvao park znanosti koji je bio postavljen na prostoru ispred knjižnice, a koji je sadržavao zanimljive eksponate kao što je glazbena ograda na kojoj se može odsvirati Hrvatska himna, veliki tanjuri u koje možemo šaptati, a da nas osoba udaljena dvadeset metara čuje, i mnogi drugi.

Djeca su projekt opisala kao jako zabavan i zanimljiv, a roditelji kao konstruktivan i edukativan događaj. Knjižnica se pokazala odličnim domaćinom za ovakvo događanje jer su djeca, a i odrasli kasnije mogli u knjižnici pronaći i više o onome što su na Večeri znanosti čuli i tako proširiti svoje znanje.

---

¹⁷ Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica: Djeca zajedno s djedovima i bakama izradila Bakinu kuharicu. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/default_vijest_djeci.asp?sid=6242 (25.08.2016.)

¹⁸ Pregrada.hr. Održana večer znanosti. URL: <http://www.pregrada.hr/novosti/odr%C5%BEana-ve%C4%8Der-znanosti> (25.08.2016.)

Gradska knjižnica i čitaonica Slatina

U srpnju 2016. u Slatini je održana radionica na temu zdrave prehrane. Djeca su često izbirljiva što se tiče povrća i voća pa im je potrebno neke zdrave namirnice prikazati na zabavan način. Na početku radionice, djeci je istaknuta važnost jabuke i mrkve u prehrani. Zatim su djeca i njihovi roditelji izrađivali ukrase od raznobojnih papira u obliku mrkve i vijence od papira s oblicima jabuke koji se stavljaju na glavu. Uslijedila je priprema i kušanje zdravih kolača i soka od jabuke i mrkve. Samostalno pripremanje hrane potaklo je djecu na isprobavanje iste iako su u njoj bile namirnice za koje u početku radionice nisu imala riječi hvale, a i pozitivno je djelovalo na njihovo samopouzdanje. Interes za zdrave namirnice povećavao se što su se više upoznawali s njima. Osim toga, knjižnica je pravo mjesto za pronalazak novih, inovativnih recepata.¹⁹

4.2.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu

Kongresna knjižnica, SAD

Druga najveća knjižnica na svijetu prema veličini zbirke, djeci i njihovim obiteljima nudi besplatan obilazak veličanstvene zgrade koja je i sama kulturni spomenik. Tijekom obilaska, djeca i njihovi roditelji uče o njezinoj povijesti, umjetnosti i arhitekturi te o radu Kongresne knjižnice. Ovakva tura idealna je za djecu od šest do četrnaest godina starosti.

Kongresna knjižnica, koja preuzima ulogu nacionalne knjižnice u Sjedinjenim Američkim Državama, nije djeci najpristupačnija knjižnica, no ipak je želi približiti najmlađima i pokazati im važnost te zapanjujuće zgrade i ustanove i pritom ih naučiti nešto o povijesti, arhitekturi i umjetnosti. Dobar je to primjer prakse rada s djecom u knjižnici koja se ne klasificira kao narodna knjižnica.²⁰

---

¹⁹ Radioslatina.hr. U knjižnici održana pričaonica i kreativna radionica na temu zdrave prehrane. URL: <http://www.radioslatina.hr/portal/kultura/knjiznici-odrzana-pricaonica-kreativna-radionica-temu-zdrave-prehrane/> (25.08.2016.)

²⁰ Library of congress. Thomas Jefferson Building Tour. URL: <https://www.loc.gov/visit/activities-for-kids-and-families/> (25.08.2016.)

Narodna knjižnica New York

Ova knjižnica nudi više od 80 000 programa godišnje na Manhattanu, Staten Islandu i u Bronxu, od kojih je mnoštvo namijenjeno djeci. Jednoj od radionica cilj je podučiti djecu izradi animiranih filmova. Djeca na ovoj radionici imaju priliku stvoriti svoj vlastiti svijet u obliku crtića i time dozvati svoju kreativnost i maštu. Samostalna izrada animiranih filmova odlična je za podizanje djetetovog samopouzdanja i razvijanje nekih novih vještina i interesa. Program se sastoji od četiri sesije i od sudionika se očekuje da prisustvuju svakoj od njih kako bi se animirani film mogao realizirati te na kraju biti uključen u prezentaciju svih izrađenih animiranih filmova na radionici. Ovaj program zahtijeva da dijete ima najmanje sedam godina i da se unaprijed prijavi.²¹

Narodna knjižnica Worcester, Velika Britanija

U narodnoj knjižnici u Worcesteru, Engleska, u kolovozu 2016. održao se špijunski i nindža tjedan. Jednu večer u tjednu održava se špijunska noć, a jednu nindža noć. Špijunska noć namijenjena je djeci od osam do dvanaest godina, a omogućuje im da na jednu noć postanu pravi mali špijuni tako što će dobiti tajno ime i masku. Pred njih će se staviti i zadaci razbijanja koda i potajno prolaženje kroz laserski labirint. Nindža noć pak donosi zanimljive igre, učenje novih vještina inspiriranih nindža ratnicima i mnoštvo zabave. Cilj ove radionice je potaknuti dječju maštu i uvjeriti ih da mogu biti što god žele ako se potrudu. Osim toga, zabava i ugodno vrijeme provedeno u knjižnici zasigurno ih neće odbijati od knjižnice u budućnosti.²²

---

²¹ New York Public Library. Classes. URL:

https://www.nypl.org/events/classes/calendar?keyword=&target%5B%5D=cr&date_op=GREATER_EQUAL&date1=08%2F17%2F2016&location=&topic=&audience=&series (25.08.2016.)

²² Worcester Public Library. Childrens programs. URL: <http://www.mywpl.org/?q=article/childrens-programs> (25.08.2016.)

3.3. Knjižnične usluge za mladež

Mladi ljudi koji se nalaze između djetinjstva i odrasle dobi razvijaju se kao članovi društva sa svojom vlastitom kulturom. Narodna knjižnica mora razumjeti njihove potrebe i svoje usluge prilagoditi tim potrebama. Pri tome, treba osigurati građu, uključujući i pristup elektroničkim izvorima informacija, koja će odražavati njihove interese i kulturu. Važno je da pri odabiru građe sudjeluju mladi kako bi građa zaista odražavala njihove interese. U većim knjižnicama ta građa može, zajedno s odgovarajućim namještajem, biti zaseban odjel knjižnice.²³ Iako su kao djeca možda i razvili naviku redovitog posjećivanja knjižnice, kod tinejdžera se često pojavljuje buntovnost pa ono što su dosad prakticirali počinju doživljavati dosadnim i previše „po pravilima“. Zato knjižnica treba svoje usluge i ponudu učiniti inovativnom i zanimljivom tinejdžerima kako ne bi nepovratno izgubila dio korisnika dok su u tim godinama života.

4.3.1. Ciljevi knjižničnih usluga za mladež

Ukoliko knjižnica ili jedan njezin dio odiše mladenačkim duhom, mladi će uvidjeti da je to prostor uređen za njih što će ih potaknuti da tamo provedu više slobodnog vremena. Tako će moći i prevladati odbojnost prema knjižnici, koja nije neuobičajena za njihovu dobnu skupinu. Osim prostora, treba osigurati i odgovarajuće programe i razgovore s mladima koji će mlade okupljati i držati zainteresiranima za događanja u intelektualnom svijetu te tako udaljiti od opasnosti ulice.²⁴

Mladež se često pokušava dokazati na pogrešnim područjima jer misle da je sve što škola i obrazovne ustanove nude dosadno. Knjižnice imaju priliku pokrenuti programe i aktivnosti povezane s najrazličitijim područjima života. Potrebno je samo malo mašte i suradnje s drugim organizacijama da bi se pripremili odlični programi koji bi zainteresirali mlade ljude i odveli ih dalje od poroka i opasnosti. Potrebno je organizirati što više programa jer mladi imaju različite ukuse, a potrebno je zadovoljiti interese mnogih.

---

²³ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 45.

²⁴ Ibid, str. 45.

4.3.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

Knjižnica za mlade Karlovac

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu otvorila je 2003. godine novi odjel – knjižnicu i čitaonicu za mlade koja je smještena na vrlo atraktivnom mjestu u gradu u gradu gdje mladi prolaze na putu do škole. Knjižnica je uređena tako da podsjeća na dnevni boravak kuće kako bi mladima bilo što ugodnije surfati internetom, gledati filmove, tražiti zanimljivu literaturu ili sudjelovati u debatama o najrazličitijim temama.

U srpnju 2016., u ovoj je knjižnici održan ljetni zabavni kamp za mlade u sklopu kojeg se provodila i radionica Forum teatra, a organizatori radionice bili su članovi udruge „Mladi pomagači“. Forum teatar je vrsta kazališta potlačenih, a cilj je pronaći rješenje za najrazličitije društvene probleme. U kratkim scenama sudjeluju i glumci i gledatelji. Glumci odglume kratku scenu neke problematične društvene situacije, a gledatelji su pozvani da se zamijene sa glumcima kako bi pronašli rješenja problema za potlačeni lik na sceni. Cilj je pronaći što više različitih rješenja, a ne samo jedno idealno. Nakon što se mladi ljudi kroz ovu kazališnu tehniku poigraju s raznim rješenjima, moguće je da će im to biti poticaj za djelovanje u stvarnom životu kada se suoče s istim problemom koji su imali u kazališnoj forum-sceni.²⁵

Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Jelkovec

U Jelkovcu se u gradskoj knjižnici barem jednom mjesečno održava putopisna radionica, ovisno o tome tko od putnika i kada dolazi. Putnici su uglavnom stariji članovi dječjeg odjela koji imaju više od 12 godina. Radionice izgledaju tako da se projiciraju fotografije na platnu, a voditelj-putnik pripovijeda o doživljajima i zanimljivostima. Nakon izlaganja, sudionici izrađuju crteže ili predmete vezane uz temu radionice, odnosno zemlju o kojoj je riječ. Ponekad se u sklopu radionice uči pismo zemlje iz koje je došao voditelj radionice, ako je riječ o zemlji u kojoj se ne koristi latinica.

---

²⁵ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Knjižnica za mlade. URL: http://www.gkka.hr/?page_id=42 (25.08.2016.)

Ovakva radionica potiče kreativnost, ali je i edukativnog karaktera jer podučava sudionike geografiji, upoznaje ih s različitim kulturama, širi vidike i potiče sudionike da i sami putuju.²⁶

Gradska knjižnica Marka Marulića, Split

Glazba mora biti dostupna svima. Ipak, glazbene škole za neke su obitelji preveliko financijsko opterećenje. S druge strane, neki više vole svirati instrumente po sluhu te žele zaobići teoriju i note koje su sredstvo podučavanja u glazbenim školama. Bilo kako bilo, Gradska knjižnica Marko Marulić u Splitu ima rješenje. U srpnju i kolovozu 2016. godine tamo se održava „Škola gitare na bazi sluha“ za mlade. Ova radionica omogućuje mladima da nauče svirati gitaru korištenjem akorda, a ne nota. Poželjno je da sudionici budu početnici kako bi učenje krenulo sa iste startne pozicije. Radi se u grupama od po dvanaest sudionika i svaki od četiri termina tečaja traje dva tjedna, ukupno deset sati po šezdeset minuta i to potpuno besplatno. Jedini trošak je usluga printanih materijala koji iznosi deset kuna po sudioniku. Na kraju tečaja održava se podjela diploma i završni koncert na kojem se pokazuje što su sudionici naučili.²⁷

Poticanje djece i mladih na sviranje instrumenta može donijeti samo dobrobit jer je riječ o motivirajućim i relaksirajućim učincima koje glazba pruža. Poznato je da se tinejdžeri često nađu u stanju u kojem osjećaju besmisao pa se zatvaraju u sebe. Glazba ima terapijske svrhe i potiče na društvenost i samoizražavanje što je mladima prilika da prevladaju tjeskobu godina u kojima se nalaze i uživaju u razvijenim vještinama.

---

²⁶ Knjižnice grada Zagreba : Knjižnica Jelkovec. Aktivnosti za djecu i mlade. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-jelkovec/aktivnosti-7837/aktivnosti-za-djecu-i-mlade-12170/12170> (25.08.2016.)

²⁷ Gradska knjižnica Marka Marulića. Novi besplatni početni tečajevi Škole gitare na bazi sluha. URL: <http://www.gkmm.hr/event/novi-besplatni-pocetni-tecajevi-skole-gitare-na-bazi-sluha-srpanj-kolovoz-2016/> (25.08.2016.)

4.3.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu

Knjižnica Hereford, Velika Britanija

Knjižnica Hereford nalazi se u Engleskoj, blizu granice s Walesom. Od brojnih radionica koje nudi, ističe se skupina „Mladi pisci“ u kojoj mlada objavljuju autorica Katy Moran podučava tinejdžere od dvanaest do šesnaest godina starosti krativnom pisanju. Radionica se ne obazire toliko na pravopis i gramatiku koliko na kreativnost napisanog. Radionice se održavaju jednom mjesečno po dva sata u prostoru knjižnice Hereford. Svaka radionica košta šest britanskih funti i potrebna je ranija rezervacija.²⁸

Iako je za ovu radionicu potrebna novčana naknada, mladi ljudi na ovaj način mogu pronaći svoje skrivene talente, razviti kreativnost i maštu te osjetiti zadovoljstvo koje donosi vlastito stvaralaštvo.

Narodna knjižnica Albany, Washington, SAD

Narodna knjižnica Albany nudi usluge profesionalne orijentacije mladima koji su završili srednju školu ili bilo kome tko upisuje fakultet, a nije siguran koji fakultet želi upisati. Promjena obrazovnog okruženja mladima teško pada, nisu sigurni što ih očekuje u novoj okolini ni jesu li dobro odabrali svoju budućnost. Ova je knjižnica odlučila mladima pomoći u programu koji se zove „Albany Promise Summer Melt one on one help“ te kroz razgovore u četiri oka usmjeriti ih u ovoj teškoj životnoj odluci. Knjižnica u ovom programu surađuje s „Albany Promise College“ i „Career Action Team partnership“.²⁹

Knjžnice su važna karika u obrazovnom lancu i zato se trebaju uključiti u ovakve programe kako bi studenti mogli i dalje dolaziti i posuđivati literaturu koja ih zaista zanima, a ne onu koju moraju posuditi te kako bi postali aktivni članovi i korisnici knjižnice.

---

²⁸ Herefordshire Council. Library services for teenagers. URL: <https://www.herefordshire.gov.uk/leisure-and-culture/libraries/libraries-teenagers-services> (25.08.2016.)

²⁹ Albany Public Library. Youth services & programs. URL: <http://www.albanypubliclibrary.org/programs/youth/> (25.08.2016.)

Narodna knjižnica Brooklyn, SAD

Narodna knjižnica Brooklyn tinejdžerima od dvanaest do osamnaest godina nudi mogućnost volontiranja. Ovaj program naziva se „Book buddies“ i uči sudionike novim vještinama kako bi postali uzor mlađoj djeci. Tinejdžeri u ovom programu mogu čitati djeci na glas koristeći dijalošku metodu čitanja, pomažu osoblju u planiranju, procjenjivanju i provođenju programa za djecu (programi uključuju umjetnost, crtanje i slikanje, slagalice, igre i dr.), upoznaju djecu s prikladnim web stranicama, rade kao promotori programa i usluga u knjižnici, asistiraju osoblju u programima koji se provode. Potrebne vještine koje tinejdžeri moraju imati kako bi mogli volontirati su prijateljski duh i privrženost radu s djecom. Od volontera se za vrijeme školske godine očekuje dva do tri sata tjedno, a za vrijeme ljeta tri do devet sati tjedno u periodu od najmanje tri tjedna.³⁰

Volontiranje dobro utječe na samopoštovanje osobe jer radi nešto dobro i za to ne traži ništa zauzvrat. Tinejdžerima pomaže tako da se osjećaju korisno, pobijeduju lijenost, uključuju se u zajednicu, stječu iskustvo prije prvog radnog odnosa, stječu nove vještine i uče kako ostvarivati uspješnu komunikaciju što može donijeti samo dobrobit u budućem okruženju.

3.4. Knjižnične usluge za odrasle

Odrasli će imati različite zahtjeve prema informacijskim i knjižničnim službama ovisno o situacijama u kojima će se naći tijekom obrazovnog procesa, radnog ili osobnog života. Te zahtjeve treba analizirati, a službe razvijati na osnovi rezultata tih analiza. Svojom djelatnošću te službe trebaju podržavati.³¹

- Cjeloživotno učenje
- Interese ljudi u slobodnom vremenu
- Informacijske potrebe

---

³⁰ Brooklyn Public Libraries. Book Buddies. URL: <http://www.bklynlibrary.org/support/volunteer/book-buddy> (25.08.2016.)

³¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 45.

- Aktivnosti zajednice
- Kulturalne aktivnosti
- Čitanje iz razonode³²

4.4.1. Ciljevi knjižničnih usluga za odrasle

Iako se čini da su odrasli prezauzeti da bi se aktivirali u smislu sudjelovanja u aktivnostima knjižnice i da su aktivnosti većinom namijenjene djeci, postoje i programi namijenjeni odraslima. Njihov je cilj usavršiti već stečene vještine i znanja, ali i naučiti nešto novo. Odrasli često ne stignu odvojiti vrijeme za sebe jer su prezauzeti poslom i brigom za djecu što dovodi do nezadovoljstva životom zbog slabe društvene angažiranosti i stagniranja u smislu učenja i vlastitog napredovanja. Knjižnice imaju za cilj privući što više odraslih korisnika kako bi povećale kvalitetu života i pomogle u jačanju društvene kohezije zajednice u kojoj djeluju.

Knjižnične aktivnosti uglavnom su usmjerene na djecu i mladež. Smatra se da je tada najpotrebnije usaditi naviku posjeta i boravka u knjižnici. Ipak, knjižnice imaju zadaću provoditi aktivnosti za odrasle koliko i za djecu. Knjižnice u inozemstvu imaju nešto bogatiju ponudu knjižničnih radionica za odrasle dok se domaće u svojim programima često baziraju na izložbe, predstave, koncerte i slično, dok je interaktivnost zanemarena. Potrebno je pronaći inspiraciju i pripremiti aktivnosti i radionice koje bi odrasle aktivno uključile. Osim djeci i mladima, i odraslima je ponekad potrebna doza samopouzdanja do koje se dolazi učenjem i razvijanjem novih vještina.

4.4.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

Gradska knjižnica „Mato Lovrak“, Grubišno polje

Kreativne radionice za djecu česta su pojava, dok se kreativnost odraslih slabo potiče. Gradska knjižnica „Mato Lovrak“ odlučila je u prosincu 2015. poduzeti nešto po tom pitanju. Prosinac je mjesec iščekivanja blagdana Božića pa je ova knjižnica odlučila okupiti odrasle u

---

³² IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 46.

radionici izrade božićnih ukrasa, odnosno, adventskih vijenaca. Bilo je to druženje raznih generacija na kojem je svatko nešto novo naučio, stekla su se poznanstva, skratilo vrijeme dugih prosinačkih večeri, a sve sa zadivljujućim rezultatima – unikatnim adventskim vijencima.³³

Cilj ovakvih radionica je poticati kreativnost korisnika i svih ostalih građana koji žele posjetiti ovakvu vrstu radionica, ponuditi im određene sadržaje za razonodu i bezbrižna druženja.

Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Augusta Cesarca, Ravnice

Ova knjižnica organizira tečaj kineske društveno misaono – strateške igre Go. Namjena ovog tečaja je društvena integracija osoba treće životne dobi i njihovo aktivno uključivanje u kulturna i društvena zbivanja. Projekt koji nudi ovakve aktivnosti zove se „65 plus“, a starije osobe nisu samo korisnici, već i stvaratelji programa jer osim što usvajaju nova znanja, bogatstvom znanja i iskustva poboljšavaju projekte.

Go je drevna dalekoistočna misaono – strateška igra koja razvija logiku i najstarija je igra na ploči, a zanimljivo je da jedna partija može trajati i nekoliko mjeseci. Ova igra prikladna je za starije osobe jer razvija njihovu logiku i održava misaone procese što pomaže društvenoj integraciji među mlađu populaciju.³⁴

Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Augusta Cesarca, Šubićeva

Jedan od najvažnijih institucionalnih ciljeva informacijskih stručnjaka u različitim vrstama knjižnica trebao bi biti olakšavanje korisničkih napora u stjecanju informacijskih kompetencija. Informacijske vještine bitne su svakom pojedincu za uspješno cjeloživotno

---

³³ Gradska knjižnica „Mato Lovrak“. Odjel za odrasle. URL: <http://www.gkml.hr/odjeli/odjel-za-odrasle/> (25.08.2016.)

³⁴ Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Augusta Cesarca, Ravnice. Tečaj kineske društvene igre Go. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-augusta-cesarca-ravnice/projekti-6296/65-plus-4367/tecaj-kineske-drustvene-igre-go/4390> (25.08.2016.)

učenje, pronalaženje posla i svakodnevnu komunikaciju. Primjerice, neophodne su osobi koja traži informaciju o zdravstvenim uslugama za nekoga o kome skrbi ili učeniku kod izvršavanja zadataka.³⁵

Knjižnica Augusta Cesarca svaki mjesec organizira radionicu informacijske pismenosti za treću životnu dob. Radionica se održava u dva termina po dva sata te kroz individualan pristup omogućuje korisnicima treće životne dobi da što lakše savladaju korištenje informacijske tehnologije kako bi se integrirali u društvu kojem je tehnologija svakodnevica. U radionici se poučava sudionike osnovama korištenja računala, kako koristiti internet, pisati e-poštu te kako pisati i pohranjivati tekstualne dokumente. Ukratko, ono najvažnije što nude informacijske tehnologije.³⁶

Osim ove knjižnice, mnoge druge također organiziraju radionice informacijske pismenosti kako za treću životnu dob, tako i za ostale. U današnjem svijetu više je nego potrebno biti informacijski pismen. Zato su ovakve radionice svima dostupna prilika da nauče funkcionirati u modernom dobu kako više ne bi bilo zastoja u sistemima, državnim službama i institucijama zbog lošeg baratanja informacijskim tehnologijama.

4.4.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu

Narodna knjižnica Albany, Washington, SAD

Narodna knjižnica Albany, spominjana u poglavlju o programima za mladež, nudi i programe za odrasle. Svakog utorka navečer, u knjižnici je moguće nasamo razgovarati s iskusnim pravnikom o većini pravnih, građanskih tema. Razgovor je u potpunosti privatan i

---

³⁵ Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 15.

³⁶ Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Augusta Cesarca, Šubićeva. Radionica informacijske pismenosti. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-augusta-cesarca-subiceva/projekti-6294/65-plus-4501/radionica-informacijske-pismenosti-4502/4502> (25.08.2016.)

povjerljiv, a traje trideset minuta. Jedino što je potrebno učiniti za ovakvu uslugu jest ranije se najaviti.³⁷

Razgovor s iskusnim pravnikom obično se skupo naplaćuje. Knjižnica takvu uslugu nudi besplatno. To je odlično za poboljšanje kvalitete života financijski iscrpljenih osoba koje trebaju pravnu pomoć, a i prilika da osim razgovora s pravnikom razgledaju što još knjižnica nudi i postanu aktivniji u knjižničnim aktivnostima i posuđivanju knjiga.

Narodna knjižnica Moncton, Kanada

Ova narodna knjižnica nudi radionice kreativnog pisanja za odrasle. Odrasli su preko tjedna zaokupljeni poslom i ostalim obavezama pa se ova radionica održava subotom ujutro u trajanju od dva sata. Tada je knjižnična konferencijska dvorana rezervirana za ljude koji vole pisati i žele naučiti kako biti što bolji u tome. Svi su dobrodošli priključiti se i sudjelovati u grupnom podučavanju. Svatko može svoj rad podijeliti s ostalima kako bi dobio povratne informacije o njegovoj kvaliteti i preporuke što bi trebao promijeniti. Nije potrebno ranije se najaviti, već samo treba doći.³⁸

U životu punom obaveza i užurbanog načina života potrebno je odvojiti vrijeme za sebe i baviti se hobijima kako bismo se osjećali zadovoljnije. Ako slobodno vrijeme provodimo kreativno i produktivno, još bolje. A možda se iz hobija razvije i nešto više.

Narodna knjižnica Seattle, SAD

U narodnoj knjižnici Seattle-a u kolovozu 2016. održava se radionica rodoslovlja za tinejdžere i odrasle. Dobrodošli su svi koje zanima tko su im bili preci i čime su se bavili. Na

---

³⁷ Albany Public Library: Schedule of events. URL: <http://albanypl.evanced.info/eventsignup.asp?ID=32489&rts=&disptype=info&ret=eventcalendar.asp&pointer=&returnToSearch=&num=0&ad=&dt=mo&mo=9/1/2016&df=calendar&EventType=Adult+Program&Lib=ALL&AgeGroup=ALL&LangType=0&WindowMode=&noheader=&lad=&pub=1&nopub=&page=&pgdisp=> (05.09.2016.)

³⁸ Moncton Public Libraries. Activities and workshops. URL: <https://monctonpubliclibrary.ca/programs/> (25.08.2016.)

ovoj radionici sudionici dobivaju sve potrebne alate za istraživanje obiteljske povijesti, a potrebna je registracija i ranija najava jer je broj sudionika ograničen. Sudionicima će se osigurati rodoslovne karte i bibliografije, a kroz daljnje istraživanje vodit će ih knjižničarka educirana za rodoslovlje.³⁹

U gradovima je dalja obiteljska povijest često ljudima nepoznata. Kako bi osoba u potpunosti upoznala sebe, treba znati odakle potječe i odakle joj osobine koje posjeduje. Ova radionica jako je zanimljiva jer omogućuje sudionicima da upotpune sliku vlastita identiteta. Knjižnica je idealno mjesto za ovakvu aktivnost jer bilježi lokalnu povijest pa je tu najlakše pronaći željene informacije.

3.5. Knjižnične usluge za pojedince i grupe s posebnim potrebama

Osnovno je načelo narodne knjižnice da njezine službe i usluge moraju biti dostupne svima, a ne usmjerene samo na jednu grupu unutar zajednice isključujući ostale. Rad treba biti tako organiziran da su službe i usluge jednako dostupne manjinskim grupama koje, iz bilo kojeg razloga, ne mogu koristiti uobičajene službe, na primjer, jezičnim manjinama, ljudima s posebnim tjelesnim ili osjetilnim potrebama ili pak onima koji žive u udaljenim zajednicama i nemaju pristup knjižničnim zgradama.⁴⁰

Pojedinci i grupe s posebnim potrebama:

- Pripadnici drugih kultura ili etničkih grupa uključujući starosjedičku populaciju,
- Osobe s posebnim potrebama, na primjer, slijepi ili slabovidni te osobe s oštećenjima sluha
- Ljudi vezani uz kuću
- Ljudi koji borave u raznim ustanovama, na primjer, u bolnicama, zatvorima
- Ljudi koji ne znaju ništa o uslugama knjižnice.⁴¹

---

³⁹ The Seattle Public Library. Calendar of classes. URL: <http://www.spl.org/audiences/adults/classes-and-learning-for-adults/calendar-of-classes#/?i=1> (25.08.2016.)

⁴⁰ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 22.

⁴¹Ibid, str. 42.

Svi ljudi imaju jednako pravo na pristup knjižničnim uslugama. Zato valja nastojati da usluge knjižnica i knjižnična građa budu dostupni i pojedincima s posebnim potrebama. Usluge za navedene skupine ljudi uključuju: specijalni prijevoz, npr. pokretne knjižnice, bibliobrodove i druge oblike transporta za pružanje usluga onima koji žive u zabačenim krajevima; usluge koje se osobama vezanim uz kuću pružaju u njihovim domovima; usluge za zaposlenike u tvornicama i industrijskim područjima; usluge za ljude smještene u institucijama, npr. u zatvorima i bolnicama; posebnu opremu i građu za čitanje za ljude s tjelesnim ili osjetilnim invaliditetom, npr. za one s oštećenjima vida i sluha; posebnu građu za ljude s poteškoćama u učenju, npr. građu laganu za čitanje i multimedije; usluge za imigrante i doseljenike kako bi im se pomoglo pri snalaženju u novoj sredini te osiguravanje pristupa medijima sa sadržajima vezanim uz njihovu kulturu; elektroničku komunikaciju, npr. internet, elektroničke baze podataka i druge online izvore.⁴²

4.5.1. Ciljevi knjižničnih usluga za pojedince i grupe s posebnim potrebama

Narodne knjižnice promiču toleranciju, međusobno razumijevanje te nude znanje i obrazovanje svima koji to žele bez naplaćivanja. Kao takve, moraju biti pristupačne svim ljudima, bez obzira na njihove potrebe. Cilj je narodnih knjižnica pomoći osobama s posebnim potrebama da nadmaše prepreke koje su im se našle na putu do ravnopravnosti s ostatkom društva.

U skupinu osoba s posebnim potrebama spada mnogo različitih profila ljudi: od osoba s određenim fizičkim oštećenjima, etničkih manjina, osoba u ustanovama ili osoba vezanih uz kuću pa do ljudi koji ne znaju ništa o uslugama knjižnice. Što se tiče osoba s fizičkim oštećenjima, radionica za njih je malo. U vezi invaliditeta, provode se radionice kojima se nastoji ostalim ljudima predložiti život s invaliditetom, ili radionice u kojima se podučava znakovni jezik. Radionica za ostale skupine ljudi s posebnim potrebama ima nešto više, ali i na tom području ponuda bi se mogla povećati. Ako želimo stvoriti tolerantno društvo puno razumijevanja, potrebno je konstantno uvoditi nove programe koji će uključivati i manjine, osobe s društvenih margina i tako ih asimilirati u zajednicu.

---

⁴² IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 48.

4.5.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

Prva dječja knjižnica za djecu s oštećenjem vida u Rijeci

Ova knjižnica otvorena je 2008. godine pri osnovnoj školi Pećine u Rijeci gdje djeluje i Odjel za djecu s oštećenjem vida. Knjižnica je otvorena s ciljem da prikupi što više literature prilagođene na način da ih mogu koristiti djeca s oštećenjem vida. Govoreći o prikupljanju prilagođene literature, prioritet su taktilne slikovnice i knjige. Razlog tome je što takvih knjiga gotovo nema na tržištu te su time one nedostupne za djecu s oštećenjem vida. Osim prikupljanja literature namjera je da knjižnica postane mjesto educiranja, odnosno senzibiliziranja učitelja, odgajatelja i ostalih stručnjaka koji se u svom radu bave i djecom oštećena vida, djece te društva općenito.

Na radionici održanoj u ožujku 2016. godine, knjižnica za djecu s oštećenjem vida ugostila je djecu iz drugog razreda Osnovne škole Pećine u Rijeci. Tema radionice bilo je povrće. Svi su učenici s povezom na očima imali zadatak odgonetnuti koje povrće drže u rukama tako što su povrće dodirivali i mirisali. Mirisi o kojima ne razmišljamo kad vizualno percipiramo neko povrće, privukli su zanimanje učenika. Nakon uspješnog odgonetanja povrća, učenici su trebali izraditi vlastitu piramidu zdrave prehrane. Ovisno o tome koliko često jedu pojedinu kategoriju namirnica, obojili su svoju piramidu. Plava boja označavala je dovoljan unos namirnica, žuta srednji unos, a crvena nedovoljan unos namirnica u pojedinoj kategoriji. Nakon izrade piramide, uslijedio je kviz znanja u kojem su sudjelovali svi učenici podijeljeni u četiri skupine. Ova radionica odličan je primjer kako povećati senzibilizaciju učenika na mogućnosti drugih osjetila kojima se u svakodnevnom životu koriste osobe s oštećenjima vida. Na taj način, djeci se približio svijet slabovidnih i slijepih osoba što rezultira povećanjem tolerancije i međusobnog poštivanja.⁴³

---

⁴³ Osnovna škola Pećine Rijeka. Prva dječja knjižnica za djecu s oštećenjem vida. URL: http://www.os-pecine-ri.skole.hr/skola/prva_dje_ja_knji_nica_za_djecu_s_o_te_enjem_vida (25.08.2016.)

Iz mnogih razloga, većina knjižnica do sada nije poklanjala posebnu pozornost pružanju usluga gluhima. Gluhoća se, s dobrim razlogom, naziva „nevidljivim hendikepom“ jer se uobičajenim promatranjem ne može primijetiti da je osoba gluha te se gluhe osobe, na neki način, stapaju sa širom zajednicom. Međutim, ljudi koji su gluhi od rođenja ili od rane životne dobi često imaju poteškoće s čitanjem te je u njih prisutna tendencija da knjižnice ni ne koriste. Posljedica toga jest da knjižnice i gluhe osobe uzajamno uglavnom ne znaju jedni za druge. Ipak, gluhe osobe čine znatan dio populacije te na knjižnicama leži odgovornost da im svoje zbirke i usluge učine dostupnima, kao i da gluhi postanu svjesni usluga koje im knjižnica može pružiti.

Općenito gledajući, što je osoba starija kada nastupi gubitak sluha, to će se vjerojatno lakše služiti govornim i pisanim jezikom. No, osobe koje su rođene gluhe ili su oglušile prije nego što su usvojile govor, mogu govoriti tako da ih okolina teško razumije, ili mogu uopće ne govoriti te mogu imati poteškoće s čitanjem. Knjižničari moraju poznavati te razlike, kao i proturječnosti u načinima školovanja i komunikacije gluhih, kako bi mogli sakupljati opsežne i nepristrane zbirke građe o gluhoći i građu vezanu uz gluhoću, a koje bi mogle zanimati kako gluhe, tako i čujuće osobe.⁴⁴

U Hrvatskoj knjižnice ne provode mnogo radionica za zajednicu gluhih, već se baziraju na podučavanje znakovnog jezika čujućih osoba što je također vrlo korisno za komunikaciju s gluhima, ali se ne tiče izravno njih. Dječja knjižnica Marina Držić iz Zagreba organizirala je, stoga, radionicu za djecu s oštećenjem sluha iz poliklinike SUVAG pod nazivom „I ja mogu i ja znam“ u prosincu 2015. godine. Djeca su provela sat vremena u zanimljivim i zabavnim igrama s terapijskim timom. S obzirom na dob djece i specifičnost oštećenja sve aktivnosti su bile posebno prilagođene kako bi djeci omogućili nezaboravno iskustvo druženja s psom koji razumije što mu oni „govore“. Djeca s oštećenjem sluha suočeni su s ozbiljnom preprekom u izmjeni informacija s okolinom. Upravo zato je važno ponuditi im alternativan način komuniciranja kroz geste, mimiku i druge signale. Oni od najmlađe dobi uče kompenzirati govor kroz razne geste i druge signale kako bi izrazila svoje želje i osjećaje. Komunikacija temeljena na gestama je lakše razumljiva i psima, što stvara jedan opći komunikacijski kanal koji je razumljiv i psima i djeci. Dijete s oštećenjem sluha uči kako

---

⁴⁴ Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 7.

određeni pokret ima određeno značenje, što može generalizirati ne samo na komunikaciju sa psima već i sa ostatkom okoline. Na taj način dijete ima mogućnost izraziti svoje misli što direktno utječe na njegovu kvalitetu života jer ne razvija frustriranost zbog nerazumijevanja okoline.⁴⁵

Hrvatske kaznionice, zatvori i odgojni zavodi

U zajednice koje nisu u mogućnosti koristiti uobičajene knjižnične usluge spadaju i osobe u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima. Budući da moderna društva postupno usvajaju čovječniju i osvješteniju primjenu kaznenog prava i zatvora u skladu s UN-ovom Općom deklaracijom o ljudskim pravima, težište s kazne prebacuju na obrazovanje, rehabilitaciju i konstruktivno provođenje vremena. Time zatvorska knjižnica postaje važan dio cjelokupne zatvorske okoline, nastojeći podržati obrazovne, rekreativne i rehabilitacijske programe. Zatvorska knjižnica pruža i određenu razinu „svakodnevnog života“ u okolini s čvrsto postavljenim pravilima kao mjesto gdje svaki pojedinac ima pravo na slobodan izbor i gdje se upušta u samostalna istraživanja. Knjižnica predstavlja prozor u vanjski svijet i može pružiti mnogo korisnih informacija onima koji se pripremaju za izlazak na slobodu. Zatočena osoba ne odriče se prava na učenje i na pristup informacijama, a zatvorska knjižnica trebala bi ponuditi građu i usluge jednake onima koje se nude u narodnim knjižnicama u „slobodnom“ svijetu. Ograničenje pristupu knjižničnoj građi i informacijama treba nametnuti samo ako je očigledno da bi taj pristup predstavljao prijetnju za sigurnost zatvora.⁴⁶

Zatvorska knjižnica važan je izvor informacija koji utječe na to hoće li osoba koja je izašla iz zatvora uspjeti ili ne. Zato je bitno u zatvorskim knjižnicama organizirati događaje kako bi se privuklo što više korisnika i tako im pomoglo u samonapretku. U travnju 2015. godine hrvatske kaznionice, zatvori i odgojni zavodi obilježavali su „Noć knjige“. Od 18:00 do 01:00 sati omogućeno je zatvorenicima da uz upaljena svjetla čitaju knjige, a i knjižnica je radila duže. Osim toga, u kaznionici u Lipovici-Popovači organizirano je proglašenje najčitača, koji je potom ostalim zatvorenicima preporučio literaturu za čitanje. U kaznionici i zatvoru u Šibeniku izrađivali su se plakati na koje su lijepili citate poznatih književnika o važnosti čitanja, a čitali su se i ulomci iz omiljenih knjiga zatvorenika. U zatvoru u

---

⁴⁵ Psipomagaci.hr. Radionica za djecu sa oštećenjem sluha iz poliklinke SUVAG. URL: <http://www.psipomagaci.hr/radionica-za-djecu-s-ostecenjem-sluha-iz-poliklinke-suvag/> (25.08.2016.)

⁴⁶ Smjernice za knjižnične usluge za zatvorenike. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007. Str. 14.

Dubrovniku održana je noć pričanja priče uz pomoć „storytelling“ karata, a za one koji više vole gledati filmove, projicirali su se filmovi ekranizirani na temelju književnih djela.

Radionice u zatvorima prilika su da zatvorenici osjete slobodu izražavanja i na trenutak izađu iz zatvorske rutine koja ne dopušta slobodu vlastite organizacije vremena.⁴⁷

4.5.3. Primjeri dobre prakse u inozemstvu

Narodna knjižnica Brooklyn, SAD

Vrtlarski klub dio je knjižnične usluge za djecu i mlade s posebnim potrebama. Pokrenut je 1998. godine i ubrzo se proširio na veći broj knjižnica u SAD-u. Vrtove sade i održavaju djeca sa ili bez posebnih potreba, vođeni osobljem organizacije „Child’s Place“ koja je i pokrenula ovaj program uz pomoć volontera koji su također sa ili bez posebnih potreba. Skupina mladih vrtlara u skupini od najviše dvanaest djece nalazi se jednom na tjedan u razdoblju od lipnja do rujna kada je vrhunac rasta biljaka. Svakog tjedna, radionica počinje u sobi za aktivnosti u sklopu knjižnice. Na početku knjižničar pjeva pjesmu dobrodošlice, a pjevaju je i djeca. Zatim knjižničar priča jednu od vrtlarskih priča i pokazuje slike. Ponekad se nakon toga pjeva još jedna pjesma, a zatim knjižničar priča sljedeću vrtlarsku priču. Na red dolazi odlazak u vrt u kojem se nalazi cvijeće i razne biljke. Djeca čekaju u redu kako bi dobila svoje rukavice i alat. Osoblje pokazuje djeci kako pravilno posaditi sjeme biljke i govori djeci o različitim biljkama. Nakon što dijete posadi svoju biljku, vrijeme je za čupanje korova kako bi biljke imale zdravo okruženje za rast. Nakon toga djeca dobivaju kantice s vodom i zalijevaju biljke. Kad je sav posao obavljen, vraćaju alat i kantu za vodu i radionica je gotova.⁴⁸

Djeci i mladima s posebnim potrebama ovakve aktivnosti pozitivno djeluju na samopouzdanje i zadovoljstvo životom jer ih uključuju u život zajednice te se osjećaju korisnim i ravnopravnim članovima društva što oni i jesu ako im posvetimo malo dodatne pažnje.

---

⁴⁷ Ministarstvo pravosuđa. „Noć knjige“ obilježena u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima. URL: <https://pravosudje.gov.hr/print.aspx?id=8815&url=print> (25.08.2016.)

⁴⁸ Brooklyn Public Library. Our garden club. URL: <http://www.bklynlibrary.org/only-bpl/childs-place/our-garden-club> (25.08.2016.)

Narodna knjižnica Bloomfield Township, SAD

Ova narodna knjižnica provodi programe pod nazivom „Posebni programi“, a odnose se na osobe s posebnim potrebama. Jedan od programa koji se već provodio, a ponovno će se održati na jesen 2016. nosi ime „Noć zabave za obitelji osoba s posebnim potrebama“. Obitelji djece, mladih i odraslih osoba s posebnim potrebama pozvani su prisustvovati programu koji uključuje istraživanje svega što knjižnica nudi, ali i posebne aktivnosti za one koji ne vole gužvu u prostoru oslobođenom anksioznosti. Posebne aktivnosti uključuju vježbanje joge s educiranim instruktorima kako bi poboljšali balans i kognitivne i socijalne vještine dok istovremeno učite tehnike opuštanja i smirivanja. Događaj će također uključivati vizualna pomagala i prostor za „hlađenje“ ako sudionici osjete da su prestimulirani.

Osim „Noći zabave za obitelji osoba s posebnim potrebama“, knjižnica organizira i „Podražajno pričanje priča“ (engl „SENSEational Story Time“) za djecu s različitim potrebama od tri do deset godina starosti kojima je teško boraviti u velikim grupama, imaju poremećaj iz spektra autizma ili bilo kakve druge poremećaje u razvoju. Priče za predškolce popraćene vizualnim i ritmičnim podražajima uključene su u ovo interaktivno pričanje priča.⁴⁹

Osobe s poremećajima u razvoju i drugim sličnim poremećajima često nemaju mnogo lokacija na kojima mogu ugodno boraviti osim svog doma i ustanove u kojoj se školuju. Knjižnica isto tako treba postati mjestom na kojem će se ovakve osobe osjećati dobrodošlo i u kojima će moći napredovati bilo u društvenom ili intelektualnom smislu.

Narodne knjižnice Santa Cruz, SAD

IFLA navodi da su usluge za imigrante i doseljenike obaveza knjižnica i svrstava ih pod usluge za specijalne grupe korisnika koje trebaju imati jednak pristup knjižnici kao i ostali građani. Također, navodi da usluge namijenjene takvoj populaciji treba razvijati u suradnji s tim skupinama što će uključivati zapošljavanje pripadnika dotične skupine u knjižnici, zbirke s građom domaće kulture određene skupine koje će odražavati i njezinu usmenu tradiciju i

---

⁴⁹ Bloomfield Township Public Library. Special programs. URL: <http://btpl.org/youth/special-needs/> (25.08.2016.)

nezapisano znanje ljudi te poseban postupak s kulturno osjetljivom građom, dogovoren s lokalnim stanovništvom.

Santa Cruz je grad u SAD-u u kojem je većina stanovništva hispanskog podrijetla. U gradu se održava „Santa Cruz Ethnic Dance Festival“, a ove godine će dio ponude smjestiti u gradske knjižnice Santa Cruz. U knjižnicama će se održati „Obiteljski dani“ na kojima će umjetnici podučavati posjetitelje plesu, glazbi, povijesti i kulturi raznih dijelova svijeta.

Jedan od umjetnika će demonstrirati sviranje na različitim vrstama bubnjeva melodije Puerto Rica, a djeca će moći sudjelovati pjevanjem, stvaranjem tradicionalnih ritmova na bubnju i učenjem plesnih pokreta tradicionalnih plesova.

Osim ritmova Puerto Rica, na festivalu će se predstaviti i Meksiko sa svojim folklornim plesovima. Sudionici će upoznati folklorske vještine zagrijavanja tijela, rada nogu te ritmičke uzorke i vokabular. U programu je i uvježbavanje kratke i zabavne koreografije, ali i dijelića regionalne povijesti i kulture-sve kroz pjesmu i ples.

Učiteljica „Hula“ škole iz Santa Cruza podučavat će djecu svih uzrasta havajske pjesme i plesove koji uključuju osnove pokreta ruku i stopala. Također će demonstrirati i različite instrumente koji se koriste u „Hula“ plesu.⁵⁰

Knjižnici je posao podučavati kako o lokalnoj tako i o različitim kulturama kao što je slučaj u navedenoj radionici, kako bi građani naučili više o kulturama doseljenika te bi se tako i doseljenici, odnosno manjine, osjećali ugodnije u knjižnici.

---

⁵⁰ Tanneryworlddance.com. Santa Cruz Ethnic Dance Festival presents Family Days at the Santa Cruz Public Libraries! URL: <http://www.tanneryworlddance.com/performances/santa-cruz-ethnic-dance-festival-presents-family-days-at-the-santa-cruz-public-libraries/> (25.08.2016.)

4. Zaključak

Iako neki smatraju da se u današnje vrijeme puno brže i lakše uči na internetu, radionice su i dalje popularno edukativno sredstvo koje osim što sudionike poučava, jača društvenu koheziju i poboljšava kvalitetu života. Dokaz za to su radionice s ograničenim brojem sudionika za koje se traži mjesto više. Čovjek ipak najbolje uči kroz životne situacije u stvarnom društvenom okruženju.

Primjeri radionica koji su u ovom radu navedeni dokazuju što se sve može postići uz malo kreativnosti, mašte i dobre volje. Na knjižničarima je da ulože trud u ostvarivanje kvalitetnijeg života zajednice i kroz edukativne programe razvijaju toleranciju, kreativnost i intelekt sudionika te time doprinesu stvaranju boljeg društva.

5. Literatura:

Tiskani izvori:

- IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
- Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
- Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
- Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
- Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.
- Smjernice za knjižnične usluge za zatvorenike. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.
- Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994.

Elektronički izvori:

- Albany Public Library: Schedule of events. URL: <http://albanypl.evanced.info/eventsignup.asp?ID=32489&rts=&disptype=info&ret=eventcalendar.asp&pointer=&returnToSearch=&num=0&ad=&dt=mo&mo=9/1/2016&df=calendar&EventType=Adult+Program&Lib=ALL&AgeGroup=ALL&LangType=0&WindowMode=&noheader=&lad=&pub=1&nopub=&page=&pgdisp=> (05.09.2016.)
- Albany Public Library. Youth services & programs. URL: <http://www.albanypubliclibrary.org/programs/youth/> (25.08.2016.)
- Bloomfield Township Public Library. Special programs. URL: <http://btpl.org/youth/special-needs/> (25.08.2016.)
- Brooklyn Public Libraries. Book Buddies. URL: <http://www.bklynlibrary.org/support/volunteer/book-buddy> (25.08.2016.)

- Brooklyn Public Library. Our garden club. URL: <http://www.bklynlibrary.org/only-bpl/childs-place/our-garden-club> (25.08.2016.)
- Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Bebe u knjižnici. URL: http://www.gkka.hr/?page_id=133 (05.09.2016.)
- Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Knjižnica za mlade. URL: http://www.gkka.hr/?page_id=42 (25.08.2016.)
- Gradska knjižnica „Mato Lovrak“. Odjel za odrasle. URL: <http://www.gkml.hr/odjeli/odjel-za-odrasle/> (25.08.2016.)
- Gradska knjižnica Marka Marulića. Novi besplatni početni tečajevi Škole gitare na bazi sluha. URL: <http://www.gkmm.hr/event/novi-besplatni-pocetni-tecajevi-skole-gitare-na-bazi-sluha-srpanj-kolovoz-2016/> (25.08.2016.)
- Herefordshire Council. Library services for teenagers. URL: <https://www.herefordshire.gov.uk/leisure-and-culture/libraries/libraries-teenagers-services> (25.08.2016.)
- Hrvatski radio. Knjižnica kao „treći prostor“. URL: <http://radio.hrt.hr/clanak/knjiznica-kao-treci-prostor/26815/> (25.08.2016.)
- Hrvatsko knjižničarsko društvo. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj – Narodne knjižnice kao treći prostor. URL: <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/825> (25.08.2016.)
- <http://radio.hrt.hr/clanak/knjiznica-kao-treci-prostor/26815/>
- Vladilo, Ivana. Kratki podsjetnik o radionici. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Kratki_podsjetnik_o_radionici_-_Ivana_Vladilo (25.08.2016.)
- Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica: Djeca zajedno s djedovima i bakama izradila Bakinu kuharicu. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/default_vijest_djecji.asp?sid=6242 (25.08.2016.)
- Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“, Koprivnica: Programi i projekti. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=9&n=5> (05.09.2016.)
- Knjižnica za mlade Karlovac. URL: <https://www.facebook.com/knjiznicazamlade> (25.08.2016.)

- Knjižnice grada Zagreba : Knjižnica Jelkovec. Aktivnosti za djecu i mlade. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-jelkovec/aktivnosti-7837/aktivnosti-za-djecu-i-mlade-12170/12170> (25.08.2016.)
- Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Augusta Cesarca, Ravnice. Tečaj kineske društvene igre Go. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-augusta-cesarca-ravnice/projekti-6296/65-plus-4367/tecaj-kineske-drustvene-igre-go/4390> (25.08.2016.)
- Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Augusta Cesarca, Šubićeva. Radionica informacijske pismenosti. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-augusta-cesarca-subiceva/projekti-6294/65-plus-4501/radionica-informacijske-pismenosti-4502/4502> (25.08.2016.)
- Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Medveščak. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-medvescak/odjeli-239/odjel-za-djecu/igraonica/245> (25.08.2016.)
- Knjižnice i društvo. URL: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/pogl1.htm> (25.08.2016.)
- Library of congress. Thomas Jefferson Building Tour. URL: <https://www.loc.gov/visit/activities-for-kids-and-families/> (25.08.2016.)
- Ministarstvo pravosuđa. „Noć knjige“ obilježena u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima. URL: <https://pravosudje.gov.hr/print.aspx?id=8815&url=print> (25.08.2016.)
- Moncton Public Libraries. Activities and workshops. URL: <https://monctonpubliclibrary.ca/programs/> (25.08.2016.)
- New York Public Library. Classes. URL: https://www.nypl.org/events/classes/calendar?keyword=&target%5B%5D=cr&date_op=GREATER_EQUAL&date1=08%2F17%2F2016&location=&topic=&audience=&series (25.08.2016.)
- Osnovna škola Pećine Rijeka. Prva dječja knjižnica za djecu s oštećenjem vida. URL: http://www.os-pecine-ri.skole.hr/skola/prva_dje_ja_knji_nica_za_djecu_s_o_te_enjem_vida (25.08.2016.)
- Pregrada.hr. Održana večer znanosti. URL: <http://www.pregrada.hr/novosti/odr%C5%BEana-ve%C4%8Der-znanosti> (25.08.2016.)

- Psipomagaci.hr. Radionica za djecu sa oštećenjem sluha iz poliklinke SUVAG. URL: <http://www.psipomagaci.hr/radionica-za-djecu-s-ostecenjem-sluha-iz-poliklinke-suvag/> (25.08.2016.)
- Radioslatina.hr. U knjižnici održana pričaonica i kreativna radionica na temu zdrave prehrane. URL: <http://www.radioslatina.hr/portal/kultura/knjiznici-odrzana-pricaonica-kreativna-radionica-temu-zdrave-prehrane/> (25.08.2016.)
- Ready to learn. The Ready To Learn program narrows the achievement gap. URL: <http://pbskids.org/readytolearn/index.html> (25.08.2016.)
- Tanneryworlddance.com. Santa Cruz Ethnic Dance Festival presents Family Days at the Santa Cruz Public Libraries! URL: <http://www.tanneryworlddance.com/performances/santa-cruz-ethnic-dance-festival-presents-family-days-at-the-santa-cruz-public-libraries/> (25.08.2016.)
- The Seattle Public Library. Calendar of classes. URL: <http://www.spl.org/audiences/adults/classes-and-learning-for-adults/calendar-of-classes#/?i=1> (25.08.2016.)
- Worcester Public Library. Childrens programs. URL: <http://www.mywpl.org/?q=article/childrens-programs> (25.08.2016.)

6. Radionice za korisnike u narodnim knjižnicama - sažetak

Narodne knjižnice prisutne su svuda u svijetu i iznimno su važne jer pružaju pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte, a na raspolaganju su svim članovima zajednice. Od suvremenih knjižnica očekuje se da, zbog sveprisutnosti informacija, osim pružanja samih informacija, služe i kao „treći prostor“. Knjižnica postaje udoban i kreativan javni prostor u kojem se uspostavljaju odnosi među ljudima, stječe iskustvo, potiču rasprave i razmjene ideja. „Treći prostor“ zahtijeva nove strategije rada i uključuje rad s vrlo raznolikom populacijom u iznimno dinamičnome kontekstu. U nove strategije rada spadaju i radionice za razne skupine ljudi. Ovaj rad donosi teoriju vezanu uz radionice i kratko određenje pojma narodne knjižnice i djelatnosti koje ona obavlja, a zatim daje pregled uspješnih radionica održanih u Hrvatskoj i svijetu. Radionice se odnose na sljedeće društvene skupine: bebe i djeca rane dobi, djeca školske dobi, mladež, odrasli, pojedinci i skupine s posebnim potrebama.

Ključne riječi: radionice, narodne knjižnice, programi, aktivnosti, edukativno, kreativno, djeca, mladež, odrasli

Workshops for users in public libraries - summary

Public libraries exist all over the world and are extremely important because they provide access to knowledge, informations, lifelong learning and works of imagination. Public libraries are available to every member of society. Modern libraries are expected to, because of omnipresence of informations, except of offering just informations, serve as „third place“. Library becomes cosy and creative public space in which people make social contacts, new experiences, originate discussions and exchange ideas. „Third place“ demands new work strategies and includes working with varied population in exceptionally dynamic context. New strategies include workshops for diverse groups of people. This essay brings theory related to workshops and short determination of public library concept and activity it performs. In addition, it gives an overview of successful workshops held in Croatia and world. Workshops refer to the following social groups: babies and early age children, school children, youth, adults, individuals and groups with special needs.

Key words: workshops, public libraries, programs, activities, educational, creative, children, youth, adults

7. Biografija autorice

Elizabeta Kantoci rođena je 29.05.1995. godine u Zaboku. Osnovnu školu i opću gimnaziju završila je u rodnoj Pregradi, a zatim odlazi na daljnje obrazovanje u Zagreb. 2013. godine započinje studij fonetike i informacijskih i komunikacijskih znanosti na Filozofskom fakultetu. Trenutno završava preddiplomski studij i opredjeljuje se za smjer bibliotekarstvo na odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti te za smjer rehabilitacija slušanja i govora na odsjeku za fonetiku.